

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 19/13
Λουξεμβούργο, 26 Φεβρουαρίου 2013

Απόφαση στην υπόθεση C-617/10
Åklagaren κατά Hans Åkerberg Fransson

Το Δικαστήριο διευκρινίζει το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και ερμηνεύει την αρχή *ne bis in idem*

*Η αρχή αυτή δεν εμποδίζει την εκ μέρους κράτους μέλους επιβολή, για την ίδια πράξη
φοροδιαφυγής, διαδοχικώς μιας φορολογικής και μιας ποινικής κυρώσεως, εφόσον η φορολογική
κύρωση δεν έχει ποινικό χαρακτήρα*

Τα κράτη μέλη και 20 άλλα ευρωπαϊκά κράτη επικύρωσαν την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ). Η τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση αυτή διασφαλίζεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), που εδρεύει στο Στρασβούργο.

Εκ παραλλήλου, η Ένωση θέσπισε ένα Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ο οποίος, από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, έχει δεσμευτικό χαρακτήρα. Όταν θεμελιώδες δικαίωμα έχει αναγνωρισθεί τόσο από τον Χάρτη όσο και από την ΕΣΔΑ, ο Χάρτης προβλέπει ότι το δικαίωμα αυτό έχει την ίδια έννοια και το ίδιο περιεχόμενο με το δικαίωμα που περιέχεται στην ΕΣΔΑ. Ένα από τα δικαιώματα που αναγνωρίζεται από τον Χάρτη¹ και την ΕΣΔΑ² είναι το θεμελιώδες δικαίωμα δυνάμει του οποίου κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται **ποινικά** δις για το ίδιο αδίκημα (αρχή *ne bis in idem*).

Σε σχέση με την απαγόρευση αυτή της επιβολής διπλής ποινής, το Haparanda tingsrätt (πλημμελειοδικείο του Haparanda, Σουηδία) διερωτήθηκε αν μπορεί να ασκηθεί ποινική δίωξη για φοροδιαφυγή κατά κατηγορουμένου, αν σε αυτόν έχει ήδη επιβληθεί φορολογική κύρωση για την ίδια πράξη ψευδούς δηλώσεως.

Η υπόθεση αφορά τον Hans Åkerberg Fransson, ελεύθερο επαγγελματία που ασχολείται κυρίως με την αλιεία και την πώληση των αλιευμάτων. Ασκήει τη δραστηριότητά του στα ύδατα του ποταμού Kalix (Σουηδία), μολοντί πωλεί τα αλιεύματά του τόσο επί του σουηδικού όσο και του φινλανδικού εδάφους.

Η σουηδική φορολογική αρχή κατηγόρησε τον Åkerberg Fransson ότι παρέβη τις φορολογικές υποχρεώσεις του, κατά τα φορολογικά έτη 2004 και 2005, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια των σχετικών με διάφορους φόρους φορολογικών εσόδων. Με απόφαση της 24ης Μαΐου 2007, η σουηδική φορολογική αρχή επέβαλε στον Åkerberg Fransson φορολογικές κυρώσεις για τα φορολογικά έτη 2004 και 2005³.

Το 2009, κινήθηκε ενώπιον του Haparanda tingsrätt ποινική διαδικασία κατά του Åkerberg Fransson. Η εισαγγελική αρχή τον κατηγορεί ότι τέλεσε το αδίκημα της φοροδιαφυγής (για τα έτη 2004 και 2005) που τιμωρείται, κατά το σουηδικό δίκαιο, με στερητική της ελευθερίας

¹ Άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

² Πρωτόκολλο αριθ. 7 (άρθρο 4) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ).

³ Για το φορολογικό έτος 2004, επιβλήθηκε φορολογική κύρωση 35 542 SEK (περίπου 4117 ευρώ) όσον αφορά τα εισοδήματα από την οικονομική του δραστηριότητα, 4 872 SEK (περίπου 564 ευρώ) όσον αφορά τον ΦΠΑ και 7 138 SEK (περίπου 826 ευρώ) όσον αφορά τις εργοδοτικές εισφορές· για το οικονομικό έτος 2005, επιβλήθηκε φορολογική κύρωση 54 240 SEK (περίπου 6283 ευρώ) όσον αφορά τα εισοδήματα από την οικονομική του δραστηριότητα, 3 255 SEK (περίπου 377 ευρώ) όσον αφορά τον ΦΠΑ και 7 172 SEK (περίπου 830 ευρώ) όσον αφορά τις εργοδοτικές εισφορές.

ποινή μέχρι έξι ετών. Η πράξη της ψευδούς δηλώσεως για την οποία κινήθηκε η διαδικασία αυτή είναι η ίδια με αυτή για την οποία επιβλήθηκαν οι φορολογικές κυρώσεις.

Το σουηδικό δικαστήριο διερωτάται αν η ποινική δίωξη που ασκήθηκε κατά του Åkerberg Fransson πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη για τον λόγο ότι στον κατηγορούμενο έχουν ήδη επιβληθεί κυρώσεις για την ίδια πράξη. Το δικαστήριο αυτό διερωτάται επίσης αν είναι συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης η σουηδική δικαστική πρακτική η οποία εξαρτά την υποχρέωση που υπέχει το εθνικό δικαστήριο να αφήνει ανεφάρμοστη κάθε διάταξη που είναι αντίθετη προς κατοχυρούμενο από την ΕΣΔΑ και τον Χάρτη θεμελιώδες δικαίωμα από την προϋπόθεση ότι η αντίθεση αυτή προκύπτει σαφώς από τα σχετικά νομοθετήματα ή από τη σχετική νομολογία.

Με την απόφαση που εξέδωσε σήμερα, το Δικαστήριο υπενθυμίζει, καταρχάς, ότι ο Χάρτης, σύμφωνα με τα όσα προβλέπει, απευθύνεται στα κράτη μέλη μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Συνεπώς, ο Χάρτης επιβεβαιώνει τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη πρέπει να γίνονται σεβαστά όταν εθνική κανονιστική ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Επομένως, δεν μπορούν να υφίστανται περιπτώσεις που να εμπίπτουν στο δίκαιο της Ένωσης, αλλά στις οποίες να μην μπορούν να εφαρμοστούν τα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα. Η δυνατότητα εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης συνεπάγεται τη δυνατότητα εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη. Το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι φορολογικές κυρώσεις και ποινική δίωξη για φοροδιαφυγή, που οφείλονται στην ανακρίβεια των στοιχείων που παρασχέθηκαν όσον αφορά τον ΦΠΑ, συνιστούν εφαρμογή πλειόνων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης που αφορούν τον ΦΠΑ και την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης⁴. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο Χάρτης και, συνεπώς, η απαγόρευση της επιβολής διπλής ποινής που αυτός περιέχει έχουν εφαρμογή στην κατάσταση του Åkerberg Fransson και δύνανται να ερμηνευθούν από το Δικαστήριο.

Ως εκ τούτου, όταν δικαστήριο κράτους μέλους καλείται να ελέγξει τη συμφωνία προς τα θεμελιώδη δικαιώματα εθνικής διατάξεως ή εθνικού μέτρου τα οποία, σε μια κατάσταση στην οποία η δράση των κρατών μελών δεν καθορίζεται εξ ολοκλήρου από το δίκαιο της Ένωσης, εφαρμόζουν το δίκαιο αυτό, οι εθνικές αρχές και τα εθνικά δικαστήρια δύνανται να εφαρμόζουν εθνικά πρότυπα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπό τον όρον ότι η εφαρμογή αυτή δεν διακυβεύει το επίπεδο προστασίας που προβλέπει ο Χάρτης, ούτε την υπεροχή, την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης.

Όσον αφορά την αρχή *ne bis in idem*, το Δικαστήριο τονίζει ότι η αρχή αυτή **δεν εμποδίζει την εκ μέρους κράτους μέλους επιβολή, για την ίδια πράξη παραβάσεως των υποχρεώσεων που αφορούν την υποβολή δηλώσεων στον τομέα του ΦΠΑ, ενός συνδυασμού φορολογικών και ποινικών κυρώσεων**. Συγκεκριμένα, προκειμένου να εξασφαλίζουν την είσπραξη του συνόλου των εσόδων από ΦΠΑ και, κατ' επέκταση, την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, τα κράτη μέλη διαθέτουν ελευθερία επιλογής των κυρώσεων που επιβάλλουν. Οι κυρώσεις αυτές μπορούν συνεπώς να λαμβάνουν τη μορφή διοικητικών ή ποινικών κυρώσεων ή ενός συνδυασμού των δύο. **Μόνον όταν η φορολογική κύρωση έχει ποινικό χαρακτήρα και έχει καταστεί απρόσβλητη, κατά την έννοια του Χάρτη, η αρχή *ne bis in idem* εμποδίζει την άσκηση ποινικής δίωξης για την ίδια πράξη κατά του ίδιου προσώπου**.

Η ποινική φύση των φορολογικών κυρώσεων πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα τρία κριτήρια. Το πρώτο είναι ο νομικός χαρακτηρισμός της παραβάσεως κατά το εσωτερικό δίκαιο, το δεύτερο η ίδια η φύση της παραβάσεως και το τρίτο η φύση και η σοβαρότητα της κυρώσεως που ενδέχεται να επιβληθεί στον διαπράξαντα την παράβαση. Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει, με γνώμονα τα κριτήρια αυτά, αν πρέπει να προβεί σε εξέταση της προβλεπόμενης από την εθνική νομοθεσία σωρεύσεως φορολογικών και ποινικών κυρώσεων σε σχέση με τα εθνικά πρότυπα, πράγμα που θα μπορούσε να το οδηγήσει, ενδεχομένως, να κρίνει ότι η σωρευση αυτή είναι αντίθετη προς τα εν λόγω πρότυπα, υπό την προϋπόθεση ότι οι εναπομένουσες κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, ανάλογες των παραβάσεων και αποτρεπτικές. Ακολούθως, το Δικαστήριο τονίζει

⁴ Άρθρα 2, 250, παράγραφος 1, και 273 της οδηγίας ΦΠΑ 2006/112 (πρώην 2 και 22 της έκτης οδηγίας) και άρθρο 325 ΣΛΕΕ.

ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ της ΕΣΔΑ και των εννόμων τάξεων των κρατών μελών ούτε καθορίζει τις συνέπειες που πρέπει να συνάγουν τα εθνικά δικαστήρια σε περίπτωση συγκρούσεως ενός κανόνα του εθνικού δικαίου προς τα δικαιώματα που κατοχυρώνει η εν λόγω Σύμβαση.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ωστόσο τις συνέπειες που πρέπει να συνάγουν τα εθνικά δικαστήρια από υφιστάμενη σύγκρουση μεταξύ εθνικών διατάξεων και των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη. Το εθνικό δικαστήριο στο οποίο έχει ανατεθεί, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, η εφαρμογή των κανόνων του δικαίου της Ένωσης έχει την υποχρέωση να διασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών, αφήνοντας εν ανάγκη αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας, έστω και μεταγενέστερη, χωρίς να υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνισή της είτε διά της νομοθετικής οδού είτε μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας.

Θα ήταν πράγματι ασύμβατη προς τις επιταγές που είναι συμφυείς με τον ίδιο τον χαρακτήρα του δικαίου της Ένωσης κάθε διάταξη εθνικής έννομης τάξης και κάθε νομοθετική, διοικητική ή δικαστική πρακτική που θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της πρακτικής αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης, λόγω της μη αναγνώρισης στο αρμόδιο για την εφαρμογή του δικαίου αυτού δικαστήριο της εξουσίας να πράττει, κατά το χρονικό ακριβώς σημείο της εφαρμογής αυτής, οτιδήποτε είναι αναγκαίο ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή των εθνικών νομοθετικών διατάξεων που εμποδίζουν ενδεχομένως την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων της Ένωσης.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το δίκαιο της Ένωσης εμποδίζει δικαστική πρακτική η οποία εξαρτά την υποχρέωση που υπέχει το εθνικό δικαστήριο να αφήνει ανεφάρμοστη κάθε διάταξη που είναι αντίθετη προς κατοχυρούμενο από τον Χάρτη θεμελιώδες δικαίωμα από την προϋπόθεση ότι η αντίθεση αυτή προκύπτει σαφώς από το κείμενο του Χάρτη ή από τη σχετική νομολογία, εφόσον η πρακτική αυτή δεν αναγνωρίζει στο εθνικό δικαστήριο την εξουσία να εκτιμά πλήρως, με τη συνεργασία, ενδεχομένως, του Δικαστηρίου, τη συμβατότητα της εν λόγω διατάξεως προς τον Χάρτη.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582